

Badanie świadomości społecznej odnośnie przestępstwa groomingu to tytuł kolejnych badań naukowych przeprowadzonych przez Koło Naukowe Prawa Karnego UKW. Zostało ono przeprowadzone metodą CAWI (Computer Assisted Web Interview), która polega na zbieraniu odpowiedzi za pośrednictwem formularza online. Czyn zabroniony, o którym mowa, został zdefiniowany w art. 200a Kodeksu Karnego. Grooming, czyli proces nawiązywania przez dorosłych relacji z dziećmi w celu ich późniejszego wykorzystania seksualnego, staje się coraz bardziej powszechny w dobie cyfryzacji i powszechnego dostępu do Internetu. Media społecznościowe, aplikacje mobilne i inne platformy komunikacyjne stały się nowymi narzędziami, które przestępcy wykorzystują do kontaktu z potencjalnymi ofiarami. Dlatego też problem groomingu wymaga szczególnej uwagi zarówno ze strony organów ścigania, jak i całego społeczeństwa.

Badanie zostało przeprowadzone na próbie 219 osób z całej Polski, z czego 72,6% (159 osób) to kobiety, 25,6% (56 osób) to mężczyźni, natomiast 1,8% (4 osoby) wybrały odpowiedź „inna/nie chcę podawać”.

Największy zbiór ankietowanych – 66,2% (145 osób) – stanowiły osoby w wieku od 18 do 24 lat. Pozostałe grupy wiekowe prezentują się następująco: 11,4% (25 osób) poniżej 18. roku życia, 8,2% (18 osób) – między 25 a 31 rokiem życia, 5% (11 osób) między 39 a 45 rokiem życia, 3,7% (8 osób) między 32 a 38 rokiem życia, także 3,7% (8 osób) między 46 a 60 rokiem życia.

Najmniej badanych, bo zaledwie 1,8% (4 osoby) miało powyżej 60 lat. Większość osób biorących udział w badaniu 51,1% (112 osób) miała wykształcenie średnie. 28,3% (62 osoby) wyższe, 13,2% (29 osób) podstawowe, natomiast 7,3% (16 osób) zawodowe.

33,8% ankietowanych (74 osoby) zadeklarowało, że miejscem ich zamieszkania jest wieś. Druga najliczniejsza grupa – 28,3% (62 osoby) – wskazało miasto powyżej 300 tysięcy mieszkańców. Pozostali: 15,1% (33 osoby) – miasto do 20 tys. mieszkańców, 12,8% (28 osób) – miasto od 100 do 300 tysięcy mieszkańców oraz 10% (22 osoby) – miasto od 20 do 100 tysięcy mieszkańców.

Ankieta zawierała pytania zarówno zamknięte, jak i otwarte. Dotyczyły one znajomości przepisów prawnych, osobistych doświadczeń oraz opinii na temat skuteczności działań prewencyjnych. Analiza przeprowadzonych badań przyjmuje formę opisu stanu faktycznego i zaprezentowania wniosków z poszczególnych pytań zadanych ankietowanym w formularzu udostępnionym za pośrednictwem Internetu.

Zapraszamy do lektury

Wstęp i podsumowanie – Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Legenda do opracowanych przez studentów pytań:

Pytanie 1. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 2. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 3. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 4. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 5. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 6. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 7. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 8. Adrian Rzymanek

Pytanie 9. Adrian Rzymanek

Pytanie 10. Adrian Rzymanek

Pytanie 11. Michelle Obniska

Pytanie 12. Milena Ogrodniczak

Pytanie 13. Milena Ogrodniczak

Pytanie 14. Michelle Obniska

Pytanie 15. Michelle Obniska

Pytanie 16. Adrian Rzymanek

Pytanie 17. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 18. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 19. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 20. Wiktoria Jankowska i Daniel Bieliński

Pytanie 1. Czy Pan/Pani wie, czym jest grooming? (odpowiedziało 219 osób)

Na to pytanie większość respondentów – 58,4% (128 osób) – odpowiedziała twierdząco, co stanowi relatywnie wysoki wynik, który może być efektem rosnącej liczby kampanii edukacyjnych i informacyjnych, a także większej obecności tematu w mediach. Mimo, że ponad połowa ankietowanych wie, czym jest to przestępstwo, wciąż istnieje znaczna część społeczeństwa, która nie jest tego świadoma – 41,6% badanych (91 osób) stwierdziło, że nie wie, czym jest grooming. Stanowi to sygnał, że konieczne są dalsze działania edukacyjne i informacyjne.

Pytanie 2. Czy Pan/Pani wie, że elektroniczna korupcja seksualna małoletniego (grooming) jest przestępstwem? (odpowiedziało 128 osób)

Spośród osób, które twierdząco odpowiedziały na pytanie, czy wiedzą, czym jest grooming, zdecydowana większość respondentów, bo aż 96,1% (123 osoby) zadeklarowała, że wie, iż elektroniczna korupcja seksualna małoletniego (grooming) jest przestępstwem. 3,9% ankietowanych (5 osób) na to pytanie odpowiedziała przecząco. Należy to uznać za wynik napawający optymizmem – wskazuje on na wysoki poziom świadomości prawnej wśród respondentów. Wiedza na temat prawnych konsekwencji groomingu może zachęcić ofiary i ich opiekunów do zgłaszania przestępstw odpowiednim organom. Świadomość, że grooming jest przestępstwem, zwiększa prawdopodobieństwo, że ofiary będą szukać pomocy i wsparcia.

Pytanie 3. Skąd Pan/Pani dowiedział(a) się, czym jest grooming? (odpowiedziało 128 osób)

Pytanie mające na celu pozyskanie informacji na temat tego, czym jest grooming, było zadane w formie pytania wielokrotnego wyboru. Największy odsetek, bo aż 78,9% (101 osób) respondentów określiło, że pojęcie groomingu jako przestępstwa poznało dzięki mediom społecznościowym, drugim w kolejności źródłem wiedzy ankietowanych – 15,6% (20 osób) – okazało się być źródło w postaci najbliższego otoczenia, na które składają się członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele. Trzecie najczęstsze źródło, z którego osoby ankietowane dowiadywały się, czym jest grooming, stanowiły media tradycyjne (telewizja,

prasa papierowa, radio). Wśród proponowanych odpowiedzi znalazły się również takie źródła jak uczelnia, szkoła, książki czy kampanie społeczne. Odsetek ostatnich jest znacznie mniejszy niż pozostałych. Media społecznościowe odgrywają znaczącą rolę w życiu aktualnie żyjących osób, co pokazuje wynik badań. Zważając na fakt, iż 41,9% respondentów w pierwszej fazie badania nie wiedziało, czym jest grooming, należy jeszcze bardziej budować świadomość społeczną ludności, do czego dobrym narzędziem są nowe media.

Pytanie 4. Czy Pan/Pani lub inne osoby z Państwa otoczenia miały do czynienia z przestępstwem groomingu? (odpowiedziało 128 osób)

Na pytanie dotyczące bezpośredniej styczności z przestępstwem groomingu 72,2% respondentów (93 osoby) odpowiedziało przecząco. Pytanie dotyczyło trzech sytuacji – czy ankietowany był ofiarą elektronicznej korupcji małoletniego, czy osoba ankietowana oraz osoba z jej otoczenia padły ofiarami groomingu, a także czy ktoś z otoczenia osoby uczestniczącej w badaniu był w takiej sytuacji.

10,2% (13 osób) badanych określiło, że osoba z ich otoczenia doświadczyła groomingu. 8,6% (11 osób) zaznaczyło odpowiedź, iż zarówno ona, jak i osoba z jej otoczenia doświadczyły groomingu. Najmniej, bo 2,3% (3 osoby) odpowiedziały, że to właśnie one doświadczyły badanego przestępstwa. Należy wspomnieć, że 6,3% (8 osób) zaznaczyło odpowiedź “Nie chcę odpowiadać”. Jest to duży odsetek dla badanej grupy.

Pytanie 5. Jeśli tak, to w jakiej formie? (odpowiedziało 16 osób)

Pytanie stanowiło uzupełnienie poprzedniego i zadane zostało w formie pytania otwartego krótkiej odpowiedzi. Pytanie zostało zadane jako nieobowiązkowe. Uzyskano na nie 16 odpowiedzi. W większości (9 osób) wskazało na fakt, iż one lub osoby z ich otoczenia były manipulowane, najczęstszym argumentem, który podnosili sprawcy groomingu namawiając młodzież do spotkań bądź przesłania roznegliżowanych zdjęć był fakt, iż ofiara jest znacznie bardziej dojrzała niż wskazuje na to jej wiek. Sprawcy podawali się również za osoby młodsze niż byli w rzeczywistości. Opisywane były różne sytuacje, jednak na pierwszy plan wysuwa się fakt, że często sprawcy prowadzili konwersacje w grach internetowych typu multiplayer, serwisach społecznościowych czy aplikacjach, z których głównie korzystają

osoby młode. Zachowania oprawców wpisują się w kryminologiczny obraz sprawcy groomingu.

Pytanie 6. Czy zdaniem Pana/Pani sprawcą przestępstwa groomingu była osobą z otoczenia? (odpowiedziało 128 osób)

Podobnie jak w poprzednim pytaniu zamkniętym 73,4% (94 osoby) zaznaczyło odpowiedź, iż nie doświadczyło przestępstwa groomingu. Większość badanych, którzy doświadczyli groomingu, bądź osoby z ich otoczenia stały się ofiarami tego czynu zabronionego na zadane pytanie odpowiedziały przecząco, różnica wyniosła prawie połowę – w przypadku odpowiedzi przeczącej było to 15,6% (20 osób), twierdząco zaś odpowiedziało 8,6% (11 osób).

Pytanie 7. Czy przestępstwo zostało zgłoszone? (odpowiedziało 128 osób)

Grooming wpływa na obniżenie samooceny ofiary, co sprawia, że czują się one niegodne pomocy lub wsparcia. Ofiary często czują wstyd i winę za to, co się wydarzyło. Mogą także obawiać się reakcji sprawcy, szczególnie jeśli groził on konsekwencjami w przypadku ujawnienia przestępstwa. Ponadto, naruszenie zaufania przez sprawcę prowadzi do ogólnego braku zaufania do innych dorosłych, co dodatkowo utrudnia otwarcie się i szukanie pomocy. Wymienione powyżej czynniki wpływają na niski odsetek zgłoszeń przestępstwa.

76,6% ankietowanych (98 osób) stwierdziło, że nie doświadczyli groomingu osobiście. Pozostałe odpowiedzi prezentują się następująco: 14,9% (19 osób) odpowiedziało przecząco. 4,7% respondentów (6 osób) uznało, że zostali poinformowani jedynie opiekunowie. Jedynie 3,9% (5 osób) potwierdziło fakt zgłoszenia przestępstwa (odpowiednim organom).

Pytanie 8. Czy uważa Pan/Pani że portale społecznościowe powinny bardziej dokładnie weryfikować wiek użytkowników?

Obecnie, aby założyć profil na portalach społecznościowych, wystarczy podać swoje imię nazwisko, datę urodzenia, e-mail bądź numer telefonu, jednakże informacje te nie są w żaden sposób weryfikowane. Operator nie wymaga przesłania dowodu potwierdzającego nasze dane, zatem podany wiek można bez trudu nie tylko zawyżyć, ale także zaniżyć.

Zdecydowana większość ankietowanych, bo aż 81,3% (104 osoby) uznała, iż portale społecznościowe powinny dokładniej weryfikować wiek użytkowników. Pozostali badani 7,8% (10 osób) są przeciwni temu rozwiązaniu albo nie mają na ten temat zdania – 10,9% (14 osób). Ze względu na wspomniany powyżej brak kontroli osoby poniżej 13 roku życia są w stanie uzyskać dostęp do mediów społecznościowych, a tym samym do treści nieodpowiednich dla swojej grupy wiekowej. Ponadto, dzieci będąc bardziej podatnymi na manipulację, mogą paść ofiarą groomingu. Istotnym jest także, iż osoby starsze, które chcą nawiązać kontakt z małoletnimi przez Internet, również są w stanie z łatwością podać nieprawdziwe dane osobowe.

Pytanie 9. Czy Pan/Pani sądzi, że wiek umożliwiający utworzenie konta na portalach społecznościowych powinien zostać podwyższony? (odpowiedziało 128 osób)

Na powyższe pytanie 61,7% (79 osób) respondentów odpowiedziało twierdząco, opowiadając się za podwyższeniem wieku umożliwiającego utworzenie konta na portalach społecznościowych. Pozostali ankietowani – 38,3% (49 osób) – uznali, iż nie ma takiej potrzeby. Większość social mediów wymaga, aby ich użytkownicy mieli ukończone 13 lat. Znacząca różnica w udzielonych odpowiedziach może wynikać z przekonania, iż osoba mająca 13 lat nie jest jeszcze w pełni świadomi niebezpieczeństw, jakie mogą czekać na nią w Internecie.

Pytanie 10. W jakim wieku Pana/Pani zdaniem powinno być dziecko, aby mogło założyć konto na portalach społecznościowych? (odpowiedziało 126 osób)

Pytanie to jest ściśle powiązane z poprzednim, w którym to ponad połowa badanych stwierdziła, iż istnieje potrzeba podwyższenia wieku umożliwiającego utworzenie konta na portalach społecznościowych. Najwięcej ankietowanych – 39,7% (50 osób) – wskazało, iż odpowiednim wiekiem na rozpoczęcie korzystania z social mediów jest 15 rok życia. 23% (29 osób) respondentów za bardziej adekwatny uznała 14 rok życia, natomiast 22,2% (28 osób) wybrała opcję lat 16. Tylko 10,3% (13 osób) uczestników badania zdecydowało się opowiedzieć za 17 rokiem życia, jednak najmniej głosów – 4,8% (6 osób) – zdobył wiek 18 lat.

Pytanie 11. Jakie działania można podjąć zdaniem Pan/Pani, aby zapobiegać przestępstwu groomingu? (odpowiedziało 128 osób)

Ankietowani zostali poproszeni o wybranie wskazanych przez organizatorów badania działań, które należałoby podjąć w celu zapobiegania przestępstwu groomingu. Wśród propozycji znalazły się takie rozwiązania jak: skrupulatniejsza kontrola rodziców nad aktywnością dzieci w Internecie, organizacja zajęć w placówkach szkolnych zwiększających świadomość w Internecie, bardziej sumienna weryfikacja wieku użytkowników przez portale społecznościowe oraz podwyższenie wieku umożliwiającego założenie konta w social mediach. Aż 71,9% (91 osób) badanych wskazało, iż najlepszym sposobem na walkę z groomingiem jest zadbanie o odpowiednią edukację dzieci w szkołach. Placówki oświaty mają możliwość zapewnienia uczniom w ramach zajęć informatyki czy godzin wychowawczych spotkań ze specjalistami w dziedzinie bezpieczeństwa w Internecie, którzy przekazaliby młodym użytkownikom niezbędną wiedzę dotyczącą tego, jak rozsądnie korzystać z portali społecznościowych oraz unikać występujących w sieci zagrożeń. 63,3% respondentów (81 osób) za potrzebne uznała weryfikowanie aktywności dzieci w Internecie przez rodziców. Pomocne mogą się tutaj okazać ustawienia bezpieczeństwa w urządzeniach, programy wspomagające kontrolę rodzicielską, a także regularne sprawdzanie historii wyszukiwarki. Istotne są również rozmowy z małoletnimi mające na celu wzbudzenie zaufania, aby w sytuacji ryzyka nawiązania kontaktu ze starszą osobą nie mieli oni oporów przed poinformowaniem o tym swojego opiekuna. 65,6% (84 osoby) ankietowanych stwierdziło, iż portale społecznościowe w sposób bardziej efektywny powinny nadzorować wiek użytkowników, natomiast 39,8% (51 osób) wskazało za potrzebne również samo jego podwyższenie. Wynika z tego, iż większy problem stanowi brak dodatkowego i rzetelnego potwierdzenia daty urodzenia podanej przy rejestracji niż konieczność ukończenia 13 roku życia, aby móc korzystać z social mediów. Nałożenie prawnego wymogu przeprowadzania weryfikacji zgodności danych faktycznych z tymi wprowadzonymi przy każdorazowym zakładaniu konta utrudniłoby fałszowanie swojego wieku, a tym samym zwiększyło bezpieczeństwo dzieci w Internecie.

Pytanie 12. Jakie Pana/Pani zdaniem mogą być metody działania sprawców groomingu? (odpowiedziało 128 osób)

Na pytanie dotyczące metod działania sprawców groomingu odpowiedziało 128 respondentów, jest to ponad 58% wszystkich ankietowanych. Ilość odpowiedzi sugeruje, że osoby ankietowane są świadome, jakie metody są wykorzystywane, co daje również nadzieję na to, że będą w stanie się przed nimi ustrzec. W tymże pytaniu można było wybrać wiele odpowiedzi. Najczęściej pojawiającymi się były manipulacje emocjonalne, ponieważ wskazało je 91,4% ankietowanych (117 osób), udawanie przyjaźni, które wskazało aż 80,5% (103 osoby) oraz wywieranie presji, by zyskać kontrolę nad dzieckiem – 70,3% (90 osób). Odpowiedzi dotyczącej udawania wspólnych zainteresowań udzieliło 66,4% respondentów (85 osób), jest to również wysoki odsetek wszystkich ankietowanych. Powyższe odpowiedzi były wskazane przez ankietowanych, jednakże pozostawiono możliwość dodania innych odpowiedzi. Wśród nich pojawiała się m.in. wykorzystywanie przez sprawcę autorytetu, jakim darzy go ofiara, czy też autorytet wiekowy, ale również wykorzystanie zaniedbania emocjonalnego dziecka, proponowanie korzyści (np. zabawek), zastraszanie, poszukiwanie informacji o danej osobie i wykorzystanie ich przeciwko niej, poznawanie otoczenia. Analizując odpowiedzi do zadanego przez ankietowanych pytania można stwierdzić, że respondenci są świadomi, jakie metody mogą zostać użyte w przypadku groomingu.

Pytanie 13. Jakie zdaniem Pana/Pani są cechy dziecka predysponowanego do bycia ofiarą? (odpowiedziało 128 osób)

Pytanie zostało zamieszczone jako wielokrotnego wyboru. Jako trzy najczęściej wybierane odpowiedzi można wskazać następująco „deprywacja emocjonalna, brak silnych więzi w realnym życiu, zarówno z dorosłymi, jak i w grupie rówieśniczej”, ponieważ takiej odpowiedzi udzieliło, aż 71,1% ankietowanych (91 osób), „odrzućenie przez inne dzieci”, gdzie liczba udzielonych odpowiedzi wynosiła 67,2% (86 osób) oraz „niska samoocena” – 67,2% (86 osób). Kolejnymi odpowiedziami, które najczęściej wybierali ankietowani, były: ufność oraz chęć bycia ważnym i zwrócenia na siebie uwagi, ponieważ liczba tych odpowiedzi wynosiła po 55,5% (71 osób), ale też naiwność, podatność na manipulację, gdzie odpowiedź ta została wybrana przez 66,4% (85 osób). Odpowiedzi o treści „trzymanie wszystkiego w tajemnicy” udzieliło 29,7% respondentów (38 osób). Pytanie o cechy dziecka

predysponowanego do bycia ofiarą było także pytaniem pozwalającym na udzielenie swojej odpowiedzi przez ankietowanych. Cechy, które zostały wskazane przez ankietowanych to: słaba więź z rodzicem płci przeciwnej, brak świadomości o zjawisku groomingu, brak wytrzymałości na presję, brak uwagi ze strony opiekunów.

Pytanie 14. Czy uważa Pan/Pani, że aktualna kara przewidziana przez Kodeks Karny za popełnienie groomingu jest adekwatna do przestępstwa? (odpowiedziało 128 osób)

Paragraf pierwszy artykułu 200a Kodeksu Karnego przewiduje, iż ten, kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 4 (dopuszczenie się zgwałcenia wobec małoletniego poniżej lat 15) lub art. 200 (obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15, dopuszczenie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzenie ją do poddania się takim czynnościom), jak również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji lub przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Natomiast zgodnie z paragrafem drugim tego samego artykułu, kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej małoletniemu poniżej lat 15 składa propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Zaledwie 27,3% (35 osób) ankietowanych zdecydowało, że wyżej wymienione kary są adekwatne do przestępstwa. Pozostali uczestnicy badania – 72,7% (93 osoby) – uznali, że są one nieodpowiednie, a tym samym zbyt niskie.

Pytanie 15. Uzasadnij krótko, dlaczego uważasz, że kara nie jest adekwatna do czynu. (odpowiedziało 128 osób)

Respondenci mieli następnie możliwość uzasadnienia swojej odpowiedzi. Najczęściej pojawiającym się argumentem za podwyższeniem kary był fakt, iż ofiarami groomingu są dzieci. Osoby dopuszczające się tego przestępstwa wykorzystują ufność, brak odpowiedniej wiedzy i naiwność małoletnich, co może negatywnie wpłynąć na rozwój dziecka, a

ostatecznie prowadzić u pokrzywdzonego do strachu przed nawiązywaniem kontaktów z innymi ludźmi, poczucia alienacji, a nawet zaburzeń psychicznym, w tym samookalecznia się czy prób samobójczych. Kilukrotnie ankietowani wskazali również, iż okres 3 lat pozbawienia wolności jest stanowczo za krótki, gdyż pełna resocjalizacja skazanego w tym czasie jest niemożliwa, w związku z czym istnieje prawdopodobieństwo ponownego popełnienia przestępstwa. Dodatkowo wskazano, że w trakcie odbywania kary osadzony powinien obligatoryjnie uczęszczać na zajęcia mające na celu uwidocznienie mu wpływu swojego czynu na dalsze życie ofiary. Osoby uczestniczące w badaniu podkreślały także, iż obowiązująca w Kodeksie Karnym regulacja z powodu swojej nieadekwatności może skutkować poczuciem bezkarności u sprawcy groomingu, a tym samym zachęcać do dalszej nielegalnej aktywności w Internecie, jak również do popełnienia innych przestępstw na tle seksualnym. Odpowiedzi nawiązywały też często do funkcji prewencyjnej prawa karnego. Zdaniem ankietowanych podwyższenie kary mogłoby zniechęcić potencjalnych sprawców do popełnienia przestępstwa.

Pytanie 16. Czy bycie ofiarą przestępstwa groomingu może negatywnie wpłynąć na dalsze życie? (odpowiedziało 128 osób)

Małoletni bywają wykorzystywani ze względu na swoją naturalną ufność, a czasami też naiwność spowodowaną nieznanymi zagrożeniami, jakie niesie ze sobą obcowanie z obcymi osobami. Nawet jeśli grooming nie był długofalowy, ofiary mogą cierpieć ze względu na nagłe i niespodziewane uświadomienie sobie prawdziwych intencji sprawcy.

Na powyższe pytanie otwarte zdecydowało się odpowiedzieć 54,79% respondentów (120 osób). Wszyscy z nich zgodnie odpowiedzieli twierdząco – ich zdaniem grooming ma poważne i długotrwałe konsekwencje psychiczne i społeczne dla ofiar. Według odpowiedzi ankietowanych negatywnymi skutkami bycia ofiarą przestępstwa są m. in.: szok, trauma, problemy z zaufaniem, niskie poczucie wartości, wystąpienie zaburzeń (stany lękowe, depresyjne), nieprawidłowy rozwój jednostki, kłopoty z nawiązywaniem i budową relacji, zamknięcie społeczne, wyalienowanie czy zespół stresu pourazowego (PTSD).

Pytanie 17. Czy bycie ofiarą groomingu wpłynęło na dalsze życie ofiary? (odpowiedziało 128 osób)

Mimo że grooming nie jest zjawiskiem występującym rzadko, aż 71,9% ankietowanych (92 osoby) odpowiedziało, że nie miało z nim do czynienia osobiście ani nie dotknął on nikogo z ich otoczenia. 24,2% ankietowanych (31 osób) stwierdziło, że bycie ofiarą groomingu wpłynęło na dalsze życie znanej im ofiary, natomiast 3,9% respondentów (5 osób) zaprzeczyło. Te wyniki mogą wydawać się zaskakujące, zwłaszcza biorąc pod uwagę rosnącą liczbę przypadków groomingu zgłaszanych w mediach oraz instytucjach zajmujących się ochroną dzieci. Nie są to jednak dane, które mogą odpowiedzieć na pytanie o realną częstotliwość występowania przestępstwa – takie przypadki mogą być trudne do wykrycia przez osoby postronne, w tym rodziców, nauczycieli i innych dorosłych. Sprawcy często działają w sposób skryty, starając się uniknąć wykrycia przez najbliższe otoczenie ofiary. Czynnikiem wpływającym na decyzję ofiary o nieinformowaniu o tym, co jej się przytrafiło może być wstyd czy niewiedza na temat kwalifikacji prawnej czynu zabronionego. Brak widocznych dowodów i zgłoszeń może prowadzić do mylnego przekonania, że problem jest mniejszy niż w rzeczywistości.

Pytanie 18. Czy zdaniem Pana/Pani ofiary mówią o dokonany na nich przestępstwie - rodzicom? (odpowiedziało 125 osób)

Ofiary groomingu często doświadczają głębokiego naruszenia zaufania, które wpływa na ich zdolność do nawiązywania relacji w przyszłości. Dotyczy to nawet osób z ich najbliższego otoczenia. Z tego mogą wynikać odpowiedzi respondentów dotyczące kwestii informowania o przestępstwie. Ta trudność w zaufaniu jest kluczowym czynnikiem, który wpływa na to, czy ofiary decydują się ujawnić przestępstwo. Otóż przytłaczająca większość ankietowanych – 96% (120 osób) stwierdziła, że ich zdaniem ofiary nie mówią o dokonany na nich czynie zabronionym rodzicom. Jedynie 4% (5 osób) uznało, że jest to powszechne.

Pytanie 19. Czy zdaniem Pana/Pani ofiary zgłaszają to przestępstwo w szkole nauczycielom, pedagogom czy dyrekcji? (odpowiedziało 127 osób)

Podobna sytuacja jak w przypadku poprzedniego pytania dotyczy kwestii zaufania i informowania osób z dalszego otoczenia, z którymi małoletni mają kontakt na co dzień – nauczycieli, pedagogów czy dyrekcji. Pracownicy oświaty bezwzględnie powinni reagować w przypadku pozyskania informacji czy wystąpienia podejrzeń na temat zagrożenia ich podopiecznych. Na to pytanie 98,4% ankietowanych (125 osób) odpowiedziało, że ich zdaniem ofiary nie mówią o dokonanym na nich przestępstwie nauczycielom, pedagogom czy dyrekcji. Tylko 1,6% respondentów (2 osoby) zaznaczyło odpowiedź twierdzącą.

Rodzice i opiekunowie odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu wsparcia ofiarom groomingu. Aby to było możliwe, muszą być oni świadomi istnienia tego zjawiska i być przygotowani na rozmowę z dziećmi na ten temat.

Pytanie 20. Czy zdaniem Pana/Pani ofiary zgłaszają to przestępstwo policji? (odpowiedziało 127 osób)

Policja jest organem, do którego ofiara groomingu lub jej opiekunowie powinni zgłosić się w pierwszej kolejności. Zgłoszenie tego przestępstwa do odpowiednich władz jest kluczowe nie tylko do namierzenia i ukarania sprawcy, ale także ochrony innych małoletnich, którzy potencjalnie mogliby stać się kolejnymi ofiarami przestępcy. Policja posiada narzędzia i procedury, które umożliwiają prowadzenie śledztwa, zabezpieczanie dowodów oraz identyfikację i zatrzymanie sprawcy.

Respondenci także w tym pytaniu w większości – 92,1% (117 osób) uznali, że przestępstwo nie jest zgłaszane. 7,9% ankietowanych (10 osób) odpowiedziało twierdząco. Wynik pozytywny jest w tym przypadku wyższy niż w przypadku dwóch poprzednich, tożsamyh pytań (dotyczących zgłaszania rodzicom oraz pracownikom oświaty). Może to wynikać z przekonania, że policja jest bardziej kompetentna i ma większe możliwości działania w takich przypadkach.

Podsumowanie

Raport ten stanowi kompleksową analizę świadomości społecznej na temat groomingu, czyli przestępstwa polegającego na elektronicznej korupcji seksualnej małoletniego (art. 200a Kodeksu Karnego). Badania przeprowadzone na grupie respondentów miały na celu ocenę ich poziomu wiedzy o tym przestępstwie i jego skutkach, a także predyspozycjach ofiary czy częstotliwości zgłaszaniu takich przypadków odpowiednim organom.

Spośród osób, które odpowiedziały na pytanie, czy wiedzą, czym jest grooming, większość respondentów – 58,4% (128 osób) zadeklarowała, że zna to pojęcie. Mimo iż stanowi to większość, nie jest to wynik napawający optymizmem. Jednakże wśród tych osób aż 96,1% ankietowanych (123 osoby) wiedziało, że grooming jest przestępstwem. Wskazuje to na wysoką świadomość dotyczącą tego zjawiska w przypadku osób, które spotkały się z tym terminem. Mając na uwadze fakt, że czyn zabroniony będący przedmiotem badań został zdefiniowany stosunkowo niedawno, wiedza społeczeństwa na jego temat jest na stosunkowo wysokim poziomie.

Raport wskazuje, że społeczeństwo ma coraz większą świadomość na temat groomingu. Wynika to prawdopodobnie z działań edukacyjnych, kampanii społecznych oraz obecności tematu w mediach. Stosunkowo wysoki odsetek respondentów świadomych groomingu i jego prawnych konsekwencji jest dowodem na skuteczność tych inicjatyw. Respondenci wskazywali na liczne negatywne skutki bycia ofiarą groomingu. Najczęściej wymieniane były szkody na podłożu psychicznym, takie jak trauma, problemy z zaufaniem, stany lękowe, depresja oraz trudności w nawiązywaniu relacji społecznych.

Poważny problem stanowią bariery w zgłaszaniu groomingu. Strach, wstyd, brak zaufania oraz niewiedza na temat procedur zgłaszania przestępstwa to główne przeszkody, które należy przezwyciężyć.

Przytłaczająca większość respondentów – 96% (120 osób) – uważała, że ofiary groomingu nie informują rodziców o tym przestępstwie. Podobne wyniki uzyskano w kontekście zgłaszania przestępstwa pracownikom oświaty (98,4% – 125 osób). Za najbardziej prawdopodobne ankietowani uznali zgłoszenie groomingu odpowiednim organom – 7,9% respondentów (10 osób). Te wyniki wskazują na konieczność kontynuowania i intensyfikacji działań edukacyjnych, szczególnie skierowanych do grup, które nie są w pełni świadome istnienia i konsekwencji groomingu. Edukacja powinna być skierowana zarówno do dzieci, młodzieży, jak i dorosłych, w tym rodziców, nauczycieli i opiekunów.

Aby skutecznie przeciwdziałać groomingowi niezbędna jest współpraca różnych instytucji, takich jak szkoły, organy ścigania, organizacje pozarządowe oraz media. Współdziałanie tych podmiotów może zwiększyć zasięg i efektywność działań prewencyjnych oraz pomocowych. Regularne kampanie edukacyjne i informacyjne są niezbędne, aby utrzymać i zwiększyć świadomość na temat groomingu. Powinny one obejmować szeroki zakres tematów, od rozpoznawania zagrożeń po procedury zgłaszania przestępstwa. Ofiary groomingu potrzebują wsparcia psychologicznego i prawnego. Organizacje pozarządowe oraz instytucje publiczne powinny zapewniać łatwy dostęp do takich usług, co może pomóc ofiarom w przezwyciężeniu traumy i podjęciu działań prawnych przeciwko sprawcom. Ważną rolę w kształtowaniu świadomości społecznej odgrywają także media. Powinny one kontynuować i intensyfikować działania informacyjne na temat groomingu, prezentując na przykład historie ofiar, jak i informacje o dostępnych formach wsparcia i ochrony.

Wzmacnianie zaufania do organów ścigania, edukacja na temat procedur zgłaszania przestępstw oraz zapewnienie wsparcia psychologicznego i prawnego dla ofiar są kluczowymi krokami w walce z tym przestępstwem. Współpraca instytucji, mediów i organizacji pozarządowych jest niezbędna, aby skutecznie chronić dzieci przed groomingiem i zapewnić im bezpieczne środowisko do rozwoju.

*Zespół Koła Naukowego Prawa Karnego
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy*